

L I E T U V I Ų Ž I Ņ I O S

1945 m.

nr. 1

rugpjūčio 15 d.

MUSŲ TEISIŠKAS - MUSŲ VILKIS

+ + +

Rusija be jokių sąlygų, pripažįsta Lietuvos savivaldą ir nepriklausomybę su visomis teisiskomis pasekmėmis... ir gera valia visiems laikams atsisada visų suverenumo teisių, kurias Rusija turėjo į Lietuvią Tautą ir jos teritorijas

Taikos sutartis su Rusija
Liepos 12 d. 1940 m.

Jungtinių Amerikos Valstybių Prezidentas D. Rooseveltas ir Didžiosios Britanijos Ministras Pirmininkas V. Churchill'is nutarė:

1) Jungtinės Amerikos Valstybės ir Didžioji Britanija nesiekia padidinti savo teritorijų kitų žemių, 2) Jungtinės Amerikos Valstybės ir Didžioji Britanija nepageidauja teritorinių pakeitimų, kurie nesiderina su tose teritorijose gyvenančių žmonių laisvai pareikšta valia, 3) Jungtinės Amerikos Valstybės ir Didžioji Britanija pripažįsta (respektuoja) teises kiekvenerai tautai pasirinkti tokią santvarką kokios ji nori ir, pageidauja, kad suvereninė teisė ir savivalda būtų grąžintos tom tautoms iš kurių jos prievarta buvo atimtos.

Atlantic Charter
Rugpjūčio 14 d. 1941 m.

+ + +

Ž o d i s k a s i t y t o j a m s

Brangios sesės ir broliai lietuviai, baisi karo audra nusiokojo mūsų gimtoją žemę, išardė ir išdraskė mūsų sodybas, išblieškė mus po svetimus kraštus ir baises praraję atskyrė mus nuo mūsų tėvynės Lietuvos nuo mūsų artimųjų. Jau beži netai svetimieji siaubia Lietuvos žemėje. Karas jau pasibaigė ir pasaulyje taikos ir laisvės varpai suskambėjo, bet mus lietuvius ir mūsų kaimynus latvius ir estus dar tebenlogia baisi nežinia, nei iš Lietuvos nei iš Latvijos nei iš Estijos dar negirdėti laisvės varpų garso. Jau netai suėjo kai baigėsi hitlerininkų siautimas Lietuvoje ir raudonoji armija antru kartu užėmė Lietuvą, bet ligi šios dienos iš Lietuvos, kaip iš grabo, nei lietuviškas laikraštis, nei joks laikas, nei radio žinia mūsų dar nepasiekė. O mūsų pašiilgimui gimtosios Lietuvos žemės ir mūsų nerimui dėl mūsų Lietuvos rytojaus nėra ribų... Mes visi pasiilgę žinių iš Baltijos krašto, bent kokios žinios

1945 m.

Akte paminėti Lietuvos piliečiai, kuriuos nacistai nužudė, pažymėti Sovietų Rusijos piliečiais. Šis tad yra pirmas dokumentalinis atsitikimas, sako Reuteris, kuriame Baltijos Valstybės pažymėtos socialistinėmis respublikomis, kurį pilnai ar dalinai remia anglų vyriausybė, ir tai yra pirmas požymis, kad Anglija netiesiogiai pripažįsta šių valstybių įjungimą į Sov. sąjungą. Tačiau iš kitos pusės, Baltijos valstybių prieškariniai ministrai Londone ir toliau pasilieka savo buvusiose pareigose, ir oficialūs sluoksniai paneigia kiekvieną mintį, kad artimiausioje ateityje būtų numatyta kokia nors permaina šių valstybių de jure padėtyje.

DAR VIENA NEIŠSPRĘSTA PROBLEMA

Komentuojant naujai atsiradusią padėtį, Svenska Dagebladet rašo: "kaip žinoma Jungt. Am. Valstybės ir Anglija nėra oficialiai pripažinusios Baltijos valstybių prijungimą Sov. sąjungai. Savo laiku Ruzveltas pareiškė, kad Baltijos valstybėms vieną kartą reikėtų vėl tapti savarankiškom respublikom. Karo metu Vakarų valstybės, aišku, vengė kalbėti dėl šio klausimo, juo labiau, kad Maskva pakartotinai aiškinusi, kad jiniai laiko Baltijos valstybių padėtį visiems laikams sutvarkytą. Be to, Sov. sąjunga apeliavo į 1940 m. rinkimus, kurie gi įvyko pagal tą patį pavyzdį su "bendrais sąrašais", apie kuriuos Vakarų valstybės dabar nenori nieko žinoti Sov. sąjungos įtakoje esančiose Balkanų ir Vidurio Europos valstybėse. Taip pat po karo šis reikalas atidėtas į šalį, ir atrodo nėra buvę jokio minčių pasikeitimo nei Potsdamo konferencijoje liepos mėn., nei nepavykusioje užs. reik. min. konferencijoje Londone.

Bolševikai, kaip jau sakyta, laikė šį reikalą jau sutvarkytu, o vakarų valstybės atrodo savo modus vivendi tylėjimo taktikoje. Dabar, staiga šis "kantrusis" klausymas tapo aktuali, formuluojant apkaltinimo aktą 24-iesiems karo nusikaltėliams Nurnberge. Jame randame pareiškimą apie Estiją, Latviją ir Lietuvą kaip sovietų respublikas ir nacistų nužudytieji lietuviai pažymėti "Sovietų Rusijos piliečiais." Ši formulavimą žinojo tikrai siauras sąjungininkų juristų ratelis, kuris ruošė Nurnbergo procesą, ir būtų tikrai praėjęs nepastebėtas, jeigu ne Jungt. Am. Valst. įgaliojotinio pastabumas.

Manoma, kad Džeksonas šiame atsitikime elgėsi ne sulig asmenine savo iniciatyva, bet su užs. reik. ministerijos nurodymu Vašingtone, tad tas rodo, kad Jungt. Am. Valstybės Baltijos tautų ir "kaikurių kitų teritorijų" klausime pasilieka ir toliau sau laisvas rankas. Pagal Reuterio diplomatinio korespondento pranešimą išsina, kad anglų atstovas nėra pareiškęs taip, kaip tai padarė Jungt. Am. Valst. atstovas, bet tačiau ir Anglija nelaiko šį klausimą sutvarkytu. Sov. sąjungos ir Anglijos ministrų tarpe konferenc. pasitarimuose, jau iškilo užtektinai daug ginčytinų klausimų, taip kad Bevinas, atrodo, šikart leido pasireikšti amerikonomams. Taigi Baltijos valstybių klausimas jungiamas prie daugelio neišspręstų problemų, kurios liečia rusų rytų bloką. Rusai iš savo pusės sutinka šį iškilusį klausimą tylėdami, ir girdi jie pripažinę šią Džeksono rezervaciją pirm negu apkaltinimo raštas buvo pasirašytas."

Iš Tavo rankų, Dieve, gaunu savo rytą,
 Iš Tavo rankos ir šviesi darbų diena,
 Iš Tavo rankos man ir laimė mano krito
 Ir praėjus, ir dabartis, ir rytdiena,

Ant Tavo delno, mūsų tėviškės sodybos,
 Ir mūsų sodai, ir šilojai, ir laukai,
 Ir mūsų maža širdis tik tol, tik tol rami bus,
 Kol savo rankoj kaip balandį ją laikai.

Tol ji neskris, nepasileis nuo žemės veido,
 Kol nepaleis Tava valia į laisvę jos,
 Pastogėję Tavo jokie paukščiai nesibaido,
 Ar bus šviesu, ar be vilties dangus pajuos.

Ir man ramu, ir mano motinai, ir sesei...
 Ir mūsų tėvų, ir mūsų protėvių kapams...
 Iš Tavo rankos mūsų meilė žemės dvasiai,
 Ir turtai dangiški mums, bėdiniams vaikams.

B. B r a z d ž i o n i s .

~~~~~

ALIJANTŲ PABĖGELIAI PASILIKS DANIJOSJE

Šių metų spalio mėn. 27-28 d. danų Raudonajame Kryžiuje įvyko posėdis, kuriame dalyvavo Danijoje esančių pabėgėlių lagerių komendantai. Siame posėdyje majoras Lang'as, kuris yra "British military mission" skirtas pabėgėlių klausimams tvarkyti pareiškė: "Padėtis be-
 viltiška. Daug kartų žadėjau vieną ar kitą pabėgėlių grupę pasiųsti namo, bet negalėjau savo žodžio tesėti. Tai anglų centrinei įstaigai, iš kurios aš gaunu instrukcijas staiga tekdavo užsiimti daug svarbesnės reikšmės klausimais ir Danijos reikalai palikdavo vėl nušaly. Negalima nuslėpti, kad Danijai išsiųsti tuos žmones galimybės darosi vis mažesnės ir mažesnės. Čia patalpinimo ir maitinimo sąlygos daug geresnės kaip kur nors kitur. Reikia laukti kol atitinkamos institucijos tars savo žodį."

Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus atstovas Dr. Boesch (Šveicarija) savo kalboje pareiškė: "Tos priemonės, kurių ėmėsi Danija pabėgėlių klausimui tvarkyti - daro Danijai garbę."

Dr. Henningsen pranešė, kad alijantų pabėgėlių Danijoje dar yra 24 tūkstantiniai. Ir nors kartais atrodo, kad pabėgėlių tvarkymas vyksta planingai, bet vis dėlto dar ir ateity pasitaikys įvairių sunkumų.

JUNGTINĖS AMERIKOS VALSTYBĖS PASISAKYJŲ TAUTŲ

LAISVĖ IR NEPRIKLAUSOMYBĖ

Amerikos Jungtinių Valstybių prezidentas Trumanas savo kalboje apie Amerikos užsienių politiką pareiškė: "Išlaisvintosios tautos turi būti laisvos, be trečiųjų įsimašimo. "Šalin ranakas" nuo išlaisvintų Tautų reikalauja Amerika, toliau pareiškė prez. Trumanas ir patikino, kad atominė bomba tai nėra "grąsinimo priemonė" prieš kurią nors valstybę, nes Amerika myli taiką, nieko nemano skrieusti ir pasiintas prievolos atliks ištikimai. Nėra tarp aliantų tokių giliai siekiančių konfliktų, kurių nebūtų galima išrišti."

Amerikos užsienių politikos linkmė nustatoma pagal prez. Trumano paskelbtus "12 punktų" principus:

1. Mes nesiekiamo teritorijos praplėtimo arba egoistinės naudos. Mes neslepame jokių agresyviųjų planų nei prieš vieną valstybę nežiūrindami tai, ar ji būtų didelė, ar maža. Ir neturime tokių siekimų, kurie būtų priešingi, kurios nors kitos valstybės taikingiems siekimams.

2. Mes tikime į galutinį teisėto Suvereniteto ir Nepriklausomybės grąžinimą toms tautoms, kurioms tai buvo išplėsta jėga.

3. Mes nepripažinsime teritorinių pakeitimų nei vienoje pasaulio dalyje, jei tokie pakeitimai yra įvykdyti prievarta.

4. Tautoms norintiems būti nepriklausomomis turi būti duota teisė laisvu balsavimu išsirinkti sau Vyriausybę be pašalinės įtakos bei įsikišimo.

Ši taisyklė be išimties taikoma: Europai, Azijai, Afrikai ir Vakarų pusrutuliu.

5. Valstybėms norintiems tvarkytis demokratiniiais pagrindais, U.S.A. ir aliantai padės galutinai nusikratyti nacizmo, fašizmo ir karinės agresijos.

6. Mes nepripažinsime tų tautų Vyriausybių, kurioms karinė ar kitokia jėga, bus primesta, bet tik tokia vyriausybė, kokios pati tauta norėtų.

Kai kuriais atvejais gali atsitikti, kad vyriausybė bus pastatyta prievarta, bet Jungtinės Amerikos Valstybės tokios vyriausybės negalės pripažinti.

7. Laisvas judėjimas bei susisiekimas vandens keliais.

8. Laisva prekyba ir žaliavomis aprūpinimas su visomis valstybėmis.

9. Rytų pusrutulio valstybės turi bendradarbiauti bendrų klausimų sprendime nekliudomos vakarų pusrutulio valstybių.

10. Ekonominis bendradarbiavimas, pilna to žodžio prasme, tarp didelių ir mažų tautų yra būtinas.

11. Nevaržoma religijos ir sąžinės laisvė nei viename taiką mylinčiame krašte.

12. Mes įsitikinę, kad taikos palaikymui, reikalinga sukurti taiką mylinčių viso pasaulio tautų jungtinę organizaciją, kuri esant reikiamai ir jėga galėtų ginti pasaulio taiką.

"Šiuose punktuose suformuluota Amerikos užsienio politika, kurios dėka mes matome šviesią ateitį. Jei tai įgyvendinti tučtuojaus ir negalima, bet apsimoka laukti"- pareiškė prez. Trumanas.

KAS DEDASI SOVIETŲ LATVIJOJE ?

Rugpjūčio mėn. du latviai, po sunkios kelionės, mažu laiveliu, pasiekė Gotlandą. Abu iš Liepojos apylinkių. Atbėgusieji pasakojo, kad po Vokietijos kapituliacijos visi latvių legionieriai buvo uždaryti į koncentracijos stovyklas. Kai kuriems pasisekė pabėgti į miškus, Miškuose jie gyvena medžių viršūnėse pasistatytose specialiose palapinėse, nes miškai dažnai "šukuojami" NKVD baudžiamųjų būrių. Tie legionieriai, kurie pateko į koncentracijos stovyklas visi išmirė iš bado. Koncentracijos stovyklos vietovėse ir apie jas, kiek ranka galima per spygliuotas vielas pasiekti, žolė iki pat žemės juodumo buvo nupėsiota ir suvalgyta. Dabar Latvijoje nebėra nei koncentracijos stovyklų nei kalėjimų. Įtariamasis arba sovietams nepageidaujamas elementas "dingsta", - daugiausiai išvežamas į Sov. Rusijos gilumą. Masinių trėmimų, buvusių 1940 m. birželio mėn. - nevykdo. Tremia pavienius vyrus ir tai tik nuo 18 iki 50 mt. amžiaus. Dabar Latvijoje maždaug likę vienas vyras dešimčiai moterų. Raudonarmiečiai ir ginkluotosios rusų moterys grobia viską ką tiktai gali ir veža iš Latvijos. Grūdai ir gyvuliai iš ūkininkų atimami - grėšia badas. Žemę dalija po 10 ht., bet nėra kas jos norėtų imti.

Pabaigoje liepos mėn. dalį raudonarmiečių iš Latvijos grąžino Rusijon. Daug raudonarmiečių išbėgiojo nenorėdami grįžti atgal pareikšdami, kad jie matė, kaip galima gyventi ir kaip gyvenama svetur, o Rusijoje skurdas baisus. Raudonarmiečiai pasakoja, kad su anglais-amerikiečiais busias karas, bet šį karą bolševikams neteks laimėti, nes jau prieš vokiečius kariavę tik Sąjungininkų maisto ir benzino pagalba. 1940 metais išvežtieji Latvijon nesugrąžinti. Dabar iš jų gaunama laiškų, bet tik iš moterų. Kur dingę ištremtieji vyrai nėra žinių. Laiškuose ištremtieji prašo bet kokios pagalbos rūbais, nors ir senų maišų, bet tik būtų galima prisidengti. Vienas laiškas gautas net iš Kamdatkos, kuriame taip pat prašo atsiųsti maišų rūbams. Visoj Latvijoj pilna rusų. Kiekvienuose namuose apgyvendinta rusas. Kiekviename vietos komitete dalyvauja ir rusų atstovas, nes bolševikai vietos latvių komunistams nebetiki. Latvių komunistai matydami varomą Latvijos rusifikaciją sabotuoja bolševikų parėdymus. Įsakymai Latvijoje rašyti bloga latvių kalba, kas rodo, kad rašo ne vietos žmonės. Jūros krantas Latvijoje aptvertas spygliuota viela ir stipriai saugojamas. Žvejai gali išvykti jūron ir grįžti iš jos tik po policijos priežiūra.

Vokiečių belaisviai Latvijoje gerai aprenkti ir gerai maitinami. Jie skiriami darbams į neapdirbtus latvių ūkius.

Bažnybiai dabar nekliudo veikti. Jei pasitaiko, kad kunigai kur nors areštuojami, jų vieton tuojau atsiunčiami kiti.

AMERIKOS LIETUVIŲ VEIKIA

Prieš kurį laiką "Amerikos Lietuvis" ir kiti laikraščiai paskelbė BALF atsisaukimą antraštę: "Padėkime vargstantiems", kurį dia paduodame: "Broliai ir sesės lietuviai. Patikrintomis žiniomis iš Europos lietuvių tremtinių ir karo aukų skaičius siekia kelių šimtų tūkstančių asmenų skaitlinę. Visai natūralu, kad mūsų visuomenė jau nuo senai rūpinasi gelbėti tai kas dar yra galima išgelbėti. Tremtinių šelpimo - aprūpinimo maistu ir drapanomis - reikalais gražiai rūpinasi BALF. Teisinę ir paieškojimų pagalbą stengsis teikti įsteigtoji Amerikos Lietuvių Tarybos komisija, kurios raštinė veikia Lith. Amer. Council, Social Service Bureau vardu, 233 Broadway, New York 7, N.Y.

Jau dabar kasdien gaunami pluostai telegramų, laiškų, paklausimų ir prašymų apginti tremtinių teisinę būklę, surasti gimines, arba pagelbėti Amerikon atvykti. Naujai įsteigtoji komisija stengsis savo darbą išplėsti per savo skyrius po visas mūsų kolonijas. Komisija savo darbe vadovausis lietuvių ir artimo pagalbos dėsniais ir jos artimiausieji uždaviniai bus šie: a) sutvarkyti tremtinių teisinę padėtį, b) rasti jiems saugias gyvenimo vietas, e) aprūpinti jų kultūrinius ir moralinius reikalus tiesioginiai ir per organizacijas, kurių žinioje dauguma tremtinių yra. Jau patasai didelis skaičius Lietuvos tremtinių pasako, kiek mes jų tarpe turime sau artimųjų giminių, draugų ir kaimynų. Todėl komisija rinks visas informacijas apie tremtinius ir jų būklę. Biure veiks paieškojimų ir patarnavimų skyrius, kuris patarnaus tremtiniams susirasti savo gimines savitarpėje ir Amerikoje. Tiems, kurie turi galimybės dia atvykti mes stengsimės padėti susitvarkyti formalumus. Tai yra dalis įvairių darbų, kuriuos Biuras stengsis dirbti. Savaimė aišku, darbas priklausys nuo padėties reikalavimų ir nuo veikimo galimybių. Mūsų visuomenė, kuri visada parodo savo jautrumą lietuviškais ir žmoniškumo reikalais, dia turės progos pasireikšti. Tegų pajaus mūsų vargo broliai ir seserys, kad yra kas juos atjaučia, jais rūpinasi. Lietuvis, kad ir nustojęs savo tėvynės, turtų, artimųjų, keliaudamas iš vietos į vietą po klaikųjį pasaulį, vistiek žino kur eiti, ko imtis, į ką kreiptis.

Visi mes ar mūsų tėvai, kadaise atsisveikindami Lietuvoje su namiškiais tarėme sudiev ir žadėjome jų neužmiršti. Atėjo sunki bandymo valanda; neužmirškime ir padėkime savo tautiečiams.

Amerikos lietuvių Tarybos Tremtinių Reikalams Komisija: Jonas Grinius, pirm.; adv. Laukaitis, vice-pirm.; Elena Devenienė, sekret.; A. Gabaliauskienė ir adv. K.R. Jurgėla, nariai.

+++ Amerikos lietuvių dienraštis "Draugas" praneša, kad sąryšy su sovietų delegacijos pasiūlymu priimti "Sovietų Lietuvą" savarankišką Tarptautinės Kooperatyvų Sąjungos nariu, Lietuvos ministras Vašingtone, pasiuntė per Lietuvos įgaliotinį Londone, Kooperatyvų Sąjungai protestą, kad Sov. Sąjunga neteisėtai kalbėti Lietuvos vardu.

♦♦♦ Estų laikraštis "Valis Eesti" Nr. 2° praneša, kad spalio mėn. 20 d. suruoštame šachmatų turnyre Taline, be visos eilės estų šachmatininkų dalyvavo ir Lietuvos meistris Mikėnas, o taip pat ir rusų meistris Floras, Lilentalis ir Kotovas. Kaip ir buvo tikėtasi turnyrą laimėjo estas Keresas.

+++ Gautomis žiniomis. Ūkininkai Lietuvoje turi gurguolėmis vežti rekvizuojamus grūdus.

+++ Nauja Kauno geležinkelio stotis dabar planuojama statyti kiek nuošaliau nuo buvusios.

♦♦♦ Karo metu sunaikintas Vilniaus vandentiekis dar nesutaisytas. Gyventojai vandenį gabenasi iš šulinių ir upių.

ŽINIOS IS OKUPOUTŲ VOKIETIJOS SRICIŲ.

PIRMIEJI RINKIMAI VOKIETIJOJE

Sąjungininkų militarinė kontrolė komisija Berlyne galų gale priėmė nutarimą laikyti visą Vokietiją vienu ūkišku junginiu ir tuo pačiu susitarusi dėl ištisos eilės praktišką žygių šio nutarimo realizavimui. Nutarta pagal galimybę sumažinti Vokietijos importą, rūpinantis dėl būtinų prekių pervežimo iš vienos zonos į kitą.

Anglų ir amerikonių zonose paskutiniu laiku priimti nutarimai politinio gyvenimo naujam kurimui. Anglų zonoje sudarytos tarybos kaip politinis ir ūkinis organas-patarėjas. Šios tarybos bus renkamos ir veiks prie valstijų ir miestų valdybų. Amerikonių zonoje sausio mėn. įvyks pirmieji rinkimai. Rinks valstijų valdybos, kurios kartu perims valstijų valdybas visiškai į vokiečių rankas. Vėliau įvyks ir miestų valdybų rinkimai. Amerikonių zoną numatyta sudalyti į tris apylinkes su valdybų centrais: Stutgarte, Frankfurte prie Maino ir Münchene.

TRYS VALSTYBES AMERIKONŲ ZONOJE

Generolas Eizenhoveris pranešė, kad Amerikonių zoną ateityje padalys į tris dalis, kurias pavadins valstybėmis. Tai bus Bavarija, Virtembergas ir Badenas-Hesenas. Kiekvienoje bus sava vyriausybė su leidžiamąjį įstatymų galia, be to, jāsias, tuo tarpu, stipriai nevaržys okupacinės jėgos parėdymai. Iki rinkimų įstatymus ten leis ministrai. Amerikonai sulig galimybės sumažins okupacinę kariuomenę, įstaigose paliekant civilius.

Amerikonių zonoje išleistas parėdymas, kuris NSDAP nariams draudžia užimti bent kokias atsakomingas vietas. Jie gali būti tik tai paprastais darbininkais. Įstaigos, kurios nepaklausys šio parėdymo, bus uždarytos.

VOKIETIJOJE FORMUOJAMA JUGOSLAVŲ KARIUOMENĖ

Taso agentūros pranešimu, šveicarių laikraštis "de Loznan" rašo, kad anglų-amerikiečių užimtoje Vokietijos zonoje, žinomas jugoslavų generolas Michailovičius, formuoja ginkluotus dalinius, kurie yra priešingi dabartinei Jugoslavijos vyriausybei. Jugoslavijos karalius Petras įvežė į Vokietiją rinktus dalinius inspektuoti.

Apginklavimą ir aprangą jie gauna iš anglų ir amerikiečių. Tame pačiame pranešime toliau sakoma, kad Italijoje randasi 200.000 jugoslavų pabėgėlių, kurie "anglų valdžios remiami" organizuoja Nacionalinę Demokratinę Čekų sąjungą.

TEISIAMI KARO KALTININKAI

Spalių 19 d., Berlynas. Karo teismas, sudarytas iš Jungt. Am. Valstybių, Anglijos ir Rusijos teisėjų, buvo išsivirkęs pirmo posėdžio 24 didžiausiems Vokietijos karo kaltininkams teisti. Jie kaltinami pagal šiuos 4 punktus:

1. Apibūdinimas nusikaltimo planą.
2. Nusikaltimai taikai.
3. Karo nusikaltimai.
4. Nusikaltimai žmonijai.

Byla prasidės š.m. lapkričio mėn. 20 d. Nūrnberge.

+++ Nūrnbergo didžiojoje byloje iš 24 apkaltinamųjų dar nėra surastas Bormanas.

EISENHOVER UZDRAUDĖ VOKIEČIŲ KARO BELAISVIUS SIŪSTI Į PRANCŪZIJĄ

Tarptautinis Raudonasis Kryžius tvirtina, kad vokiečiai, karo belaisviai negauna tokio aprūpinimo, koks yra nustatytas Genferkonvencinio nutarimo. Todėl generolas Eisenhoveris davė parėdymą sustabdyti visus vokiečių karo belaisvių transportus į Prancūziją, kurie buvo skirti atstatymo darbams. Tarptautinis Raud. Kryžius pareiškia, kad tūkstantinės vokiečių belaisvių minios Prancūzijoje kenčia dėl maisto stokos. Tarpt. Raud. Kryžius pasiuntė tuo reikalu raportą Amerikos karo vadovybei. Prancūzija kreipėsi į Amerikos Karo vadovybę prašydama pasiųsti iš Amerikiečių valdomų sričių 1,3 mil. karo belaisvių. Iki šiol buvo pasiųsta tik 700.000 karo belaisvių.

BALTIJOS EV.-LIUT. PROTESTAS

Visų trijų Baltijos valstybių ev.-liut. aukštesnieji dvasiškijos atstovai, kurie dabar randasi Vokietijoje, įteikė Jungt. Am. Valts, prezidentui bendrą memorandumą, kuriame prašo prezidentą imtis tam tikrų žygių kad apginti tiesą ir išgelbėti daug kenčiančias tautas nuo galutinio išnaikinimo, kol dar ne per vėlu, ir atiduoti joms jų tėvų gimtąją žemę.

AR U.S.A. IR RUSIJA PASITRAUKS IŠ VOKIETIJOS

"Observer'o korespondentas Berlyne praneša, kad Baltuosiuose Rūmuose ir Kremliuje svarstomas klausimas dėl palyginamai greito atitraukimo okupacinių karinių pajėgų iš Vokietijos. Kaip amerikiečiai taip ir rusai nori savo valdomose zonose įsteigti vokišką administraciją atsakingą už valdymą ir tvarką.

+++ 28.10.45. Frankfurtas (am Main). Kruppo ginklų dirbtuvių įrengimai iš Essen'o siunčiami Rusijon. Rusai nori gauti šaudmenų liejyklas Schweinfurte ir laivų statybos dirbtuves Blohmross. Rusai taip pat reikalauja 25% tų dirbtuvių, kurios randasi 3-joje pietų Vokietijos zonoje.

+++ Vienas Žukovo štabo karininkas atšaukė paskleistus gandus, būk tai rusų zonoje klaidžiotų milijonai žmonių be pastogės. Visems esą paruošta pastogė ir užlaikymas.

+++ Amerikiečiai Vokietijoje atrado sąrašus ir kartoteką nacionalsocialistų narių, kur randasi 8 mil. pavardžių. Be šių, 2 mil. buvo padavę pareiškimus įstoti į partiją, bet nepriimti. Sąrašuose daug asmenų yra priimta partijon iš įvairių užsienio valstybių.

+++ Pagal Švedijoje gautas žinias iš Vokietijos stovyklų baigiami pervežti į Belgiją visi latvių legionieriai. Taip pat bus pervežami į Belgiją estų ir lietuvių kariai.

+++ Vokietijoje Huzume ir apylinkėse randasi nemažas skaičius pabaltiečių. Yra įvykusios kelios basketbolo rungtynės tarp lietuvių-latvių rinktinių ir anglų karių.

+++ Sulig tarptautinio R. Kr. žiniomis, Berlyne jau dabar kiekvieną dieną gatvėse miršta tūkstančiai žmonių.

TRAGISKI ĮVYKIAI LENKIJOJE

GYVENIMAS DABARTINĖJE LENKIJOJE

Lenkų pirmos tankų divizijos Kvakenbrike (anglų zonoje) leidžiamas laikraštis "Dziennik Żołniewca" teikė dviejų lenkų armijos karių pergyvenimus bolševikų okupuotoje Lenkijoje. Jų duotos žinios charakterizuoja padėtį Lenkijoje ir lenkų santykius su naujai atvykusia bolševikų okupacine jėga. Varšuvoje kiekvieną dieną žmonės vis daugiau pajunta maisto trūkumą. Anksčiau galima buvo kokiu nors būdu įvežti produktus iš provincijos, bet naujoji vyriausybė šitą padėtį greitai sulikvidavo, nes važiuojant geležinkeliu kiekvienas nuvažiuotas kilometras kainuoja 2 zlotus. Darbininkai gauna 23 zlotus dienos atlyginimo, už ką gali nupirkti tik 2 dėžes degtukų arba 10 papirosų. Kas antrą dieną ant namų sienų pasirodo raudoni plakatai su skelbimais apie mirties bausmės įvykdymą. Įprasta, kad tarp kitko galima atrasti ten tokio turinio pranešimą: "už dalyvavimą nelegalioje organizacijoje karo teismas nuteisė mirti pakariant". Po to seka ilga eilė nuteistųjų vardų. Laikraščiuose dažnai minima, jog lenkų armijos kariai esą fašistai ir hitlerininkai. Daugelis lenkų žvilgsniai nukreipti į Londoną laukiant pagalbos. Į vyriausybės pavartą, beveik niekas rimtai nežiūri, nes kiekvienam aišku, jog viskas eina iš Sovietų sąjungos. Visi "Volksdeutscher", arba tapo komunistais, arba stengėsi įgyti jų simpatijas; tuomet jie įgija visišką nelicencijumą. Visiems didesniems fabrikams prikomandiruoti karo komendantai, žinoma, iš Rusijos. Kiekvienam fabrike randasi ir politrukas, taip pat iš Rusijos. Visas gerybes išveža į Rusiją.

+++ Anglų laikraščio "Daily Mail" pranešimu, svetimšaliai žurnalistai Lenkijoje neišleidžiami iš komunistinio "gestapo" akių. Laikinoji vietos valdžia laikosi tik iš rusiško "gestapo" malonės.

RAUD. ARMIJA UŽĖMĖ DIDESNIUS LENKIJOS MIESTUS

Pranešimu iš Varšuvos, Raud. armija užėmė didesnius Lenkijos miestus. Kiekviename apskrities mieste įsteigti ypatingi Raud. armijos garnizonai-centrinės kariškos stovyklos, kuriom vadovauja generolai. Sąryšyje su užėmimu visuose Lenkijos miestuose plėvėsuoja raudonos vėliavos. Šis Rusijos žygis sukėlė nerimą Varšuvos diplomatinuose sluoksniuose, nes bijoma, kad bus suvaržytas vidaus gyvenimas. Iš rusų pusės stambesnių miestų užėmimas pateisinamas, kad tai buvo, esą, reikalinga kovai su pagrindžio judėjimu ir Vlasovo armija vesti.

DIDĖS GINKLUOTOS JĖGOS LENKIJOJE

Šiuo metu Lenkijoje randasi didelė pilnai ginkluota ir kariškai paruošta organizacija "armija Krajova", kuri sudaro aštrią opoziciją Varšuvos vyriausybės politikai ir paskutinėmis dienomis pasireiškia neramumai duoda pagrindą manyti, kad ši opozicija pradėjo savo veiklą. Švedijos stebėtojai mano, kad Varšuvos vyriausybė nepasitikėdama savo jėgomis nugalėti augantį judėjimą pagėidavo ir sutiko su rusų įsimašymu. Šiam judėjimui slopinti nebus panaudota Lenkijos reguliari kariuomenė. Šį darbą atliks rusų kariuomenė, kurios yra po 1 divizija 15 apskribių miestuose. Dabartinio Lenkijos krašto apsaugos ministro Datkiewoz paraiškimu, visi lenkai nepasinaudojė teikta amnestija yra fašistinis elementas ir su jais bus kovožama kol nustos visiškai egzistuoti. Įsidomėtina, kad rusų įžygiavimas prasidėjo kaip tik tą dieną, kada opozicijos nariams pasibaigė terminas pareikšti lojalumas Varšuvos vyriausybei. Prieš 2 mėn. Varšuvos vyriausybė buvo paskelbusi savo priešininkams amnestiją su sąlyga, kad nusiginkluotų ir sustabdytų nelegalų veikimą. Šis skelbimas pirmoj eilėj buvo nukreiptas į organiz. "armija Krajova", jau 1940-41 m. turėjusia virš 200.000 narių, kuriai vadovavo Lenkijos vyriausybė Londone. Tačiau amnestija pasinaudojo tik penki-šėši tūkst. asmenų.

AR VISI LENKAI TURĖS VYKTI DARBAMS Į RUSIJĄ ?

Lenkijos sostinė verda gandais, kad visi tinkami darbui lenkai bus pasiųsti darbams į Rusiją. Lenkijos vyriausybė staiga išleido įstatymą mobilizuoti visus vyrus nuo 18-55 metų, ir moteris nuo 18 iki 45 metų amžiaus. Nuo šios prievolės atleidžiami tik valdininkai, karinis personalas, mokytojai, kunigai, nepamainomi įstaigų tarnautojai ir motinos su vaikais. Įstatyme numatyta iki 2-jų metų kalėjimo bausmės už mobilizacijos vengimą.

TOVA PRIEŠ DEZERTYRUS

19.10.45, Londonas. "Observer" specialus korespondentas Varšuvoje rašo, kad rusų vyr. vadas Lenkijoje marš. Rokosovsky'is pradėjęs smarkią kovą prieš tūkstančius rusų dezertyrų. Šiuo metu rusai atitraukia kariuomenę iš Vokietijos atgal į Rusiją ir bežygiuojant per Lenkiją daug šių karių dezertiruoja atskrėdami į rytus Sovietų Sąjungon.

AŠTRI BALKANŲ IR VIDURIO EUROPOS PADĖTIS

RUSAI KONCENTRUOJĄ KARIUOMENĘ PRIE TURKIJOS SIENOS

Spauda stambiais antraštelėmis praneša, kad rusai traukia savo kariuomenę prie Turkijos sienos. Bulgarijoje yra sutraukta 200.000 tūkst. karių. Rusų kariuomenė, sustiprinama tankais ir artilerija, koncentruojama pietu Bulgarijoje prie Turkijos sienos. Paskutinėmis savaitėmis vis buvo siunčiamos iš rytų naujos jėgos. Paskutinius laikų Bulgarijos kariuomenė atlieka plataus masto manevrus. Manoma, kad ją rusai panaudos kaip savo pagalbinę jėgą. Spaudos pranešimu, rusų kariuomenės srovė per Dunoją plūsta jau daugelį savaičių. Bulgarijų armija, pradėjusi plataus masto manevrus, Bulgarijų armijos apmokymui atvyko didelis skaičius sovietų karininkų ir instruktorių. Armijoje įsteigtas taipogi politrukų institutas, kartu kariuomenėje didelės teisės įgyjo komunistų partija. Taip pat kitose Balkanų valstybėse įtempimas nemažėja. Vorosilovo ultimatumas dėl bendrų sąrašų Vengrijos rinkimuose sutiko kietą pasipriešinimą liberalinėse partijose ir galutiname rezultate nepavyko pasiekti susitarimo. Rinkimai, kurie buvo numatyti lapkričio mėn. 4 d. atidėti sekantiems metams gegužės mėn. Sovietų sąjunga rengiasi su Vengrija sudaryti plačią prekybos sutartį, kas atiduotų į rusų rankas daugiau negu 50% viso Vengrijos ūkio. Sutarties pasitarimai įvykė be sąjungininkų žinios. "Daily Mail" spalio mėn. 22 d. pranešimu, įteiktas anglų-amerikonų protestas Sovietų sąjungai dėl minėtos sutarties sudarymo.

KARO STOVIS VENGRIJOJE

Paskutiniu laiku Vengrijoje įvykiai pradėjo vystytis netikėtu greitumu. Jeigu nekuri laiką ten buvo ramybė, ir po Budapešto savi-valdos rinkimų, kurie įvyko labai disciplinuotai, kuriuose laimėjo liberaliniai mažžemiai, galėjo atrodyti, kad jau yra kelias atdaras demokratiniams parlamento rinkimams, tačiau įvyko staigus pranešimas apie karo stovio paskelbimą visoje valstybėje. Tai buvo maršalo Vorosilovo pasireiškimo rezultatas. Vorosilovas įteikęs mažžemių partijai ultimatinio pobūdžio reikalavimą, susijungti su socialistais ir komunistais, kad parlamento rinkimuose būtų tikrai vienas sąrašas, nes kitaip kasa galime išvengti susidurimų. Dabartiniu laiku mažžemių partija aptaria atsakymo tekstą. Sulig paskutinėmis žiniomis nekuriuose Vengrijos miestuose prasidėjo komunistų neramumai. Kai kuriuose miestuose užimti valdybą pastatai ir suimti aukštesnieji miestų tarnautojai - kitų politinių partijų nariai. Praktiškai Vengrijoje yra atsidūrusi tokioje pat padėtyje kaip ir Balkanų valstybės.

PAVOJINGAS KONFLIKTAS TARP RUSIJOS IR VAKARŲ ALIANTŲ

Specialus Reuterio korespondentas J. Krinche praneša, kad susidarė rimti nesutarimai tarp Rusijos ir visų kitų valstybių dalyvaujančių Austrijos Kontrolės Taryboje. Rusijos atstovai pareiškė savo "veto" dėl dviejų svarbių nutarimų, kai visų kitų valstybių atstovai su tuo sutiko. Vienas klausimas - dėl infliacijos, kuri turėjo įsigalioti nuo 8.10.45. o kitas dėl prekybos sutarties tarp Austrijos

ir Čekoslovakijos. Pagal šį susitarimą Austrija turėjo duoti Čekoslovakijai alyvą ir už tai gauti anglies, kuri Austrijai būtinai reikalinga. Kada šis klausymas buvo patiektas kontrolės tarybai patvirtinti, Rusijos atstovai pareiškė, kad šis klausymas neliečia nei Austrijos nei kitų valstybių atstovo, bet yra grynai Rusijos reikalas. Viena Rusija gali svarstyti Austrijos alyvos klausimą ir padaryti sprendimą. Rusai jau perima Austrijos alyvos laukus ir vieni patys imasi tvarkyti produkciją.

+++ Jungt. Valstybės pasiuntusios į Bulgariją savo stebėtoją, vieną žurnalistą, kuris vyriausybės parodymu tirs tenykščias apystovas.

+++ Bulgarijoje opozicija nutarusi boikoti lapkričio 18 d. rinkimus, nes jai uždrausta demokratinės agitacijos laisvė.

+++ Čekoslovakija pakartotinai pareiškė Lenkijai reikalavimą dėl Tešino srities.

+++ Anglai ir amerikonai pasirodė pripažinti Austrijoje Reuno rio vyriausybę.

GANDAI IR TIKROVĖ SOVIETŲ SAJUNGOJE.

GANDAI APIE STALINO LIGĄ ISSAUKŲ RAUD. ARMIJOS DEZERTIRAVIMĄ
 "Daily Mail" korespondentas praneša, kad diplomatinuose Amerikos sluoksniuose stovintis asmuo pareiškęs, jog neabejojama, kad Stalinas serga, bet netikima kaip sako gandai, kad vyrauja nesutikimai aukštųjų valdininkų tarpe. Šis amerikietis mano, kad marš. Žukovas bus Stalino įpėdiniu. Visi šie gandai dementuojami rusų atstovybės Vašingtone, bet be pasekmių. Gandai, kad Stalinas guli mirties patalo ir kad maršalai ginčijasi dėl įpėdinystės plačiai sklinda sovietų kariuomenėje Balkanuose ir rytų Vokietijoje. Dėka šių gandų prasiėjo didelis dezertiravimas raudonojoje armijoje. Priskaitoma, kad mažiausiai trys tūkstančiai dezertirų randasi Vienoje ir dešimt tūkst. Berlyne. Yra tikrų žinių, kad daug tūkstančių rusų kiekvieną mėnesį dezertiruoja į Rumuniją.

SMARKŲS NERAMUMAI IRANE

Iš Teherano pranešama apie neramumus rusų okupuotoje Irano dalyje Kurdistane. Rusų romiamas kurdų nepriklausomybės judėjimas ten plečiasi stipryn. Visi Irano valdžios bandymai pasiekti ten kariuomenę neramumą numalšinimui, atsidarė prieš rusų armijos pasipriešinimą. Teheranas bendrai iš rusų užimtos zonos yra pilnai atkirstas.

STALINAS SUMAŽINO RUSIJOS REIKALAVIMUS SUOMIJAI

Karo nuostoliams sumokėti terminas iš 5 metų pratęsiamas iki 8 metų. Šis Stalino nutarimas pradžiugino Suomiją. Tokiu būdu Suomija turės sumokėti ne 50 mil., bet 36 mil. dolerių į metus.

+++ Paskutinėmis karo dienomis Raudonojoje armijoje buvo 12 mil. vyrų. Sulig paskutiniu parodymu demobilizuoti žmonės negu 32 metų anksčiau vyravo.

KALBĖS STALINAS

Stalinas kalbės 7.11.45. Kalba bus transliuojama per visus rusijos radio siustuvus. Laukiama įvykių turinčių didelės politinės reikšmės. Kalba, atrodo, bus atsakymas į Trumano "12 punktų".

RUSAI PASILIEKA BORNHOLME

Iš Bornholmo praneša, kad rusų kariuomenė dabartiniu metu baigia įrengti žiemos patalpas, taip kad iš pranešto išvykimo niekas neišėjo. Saloje paliks maždaug 5 tūkst. vyrų. Pėstininkus didesnia dalimi pakeitė karo laivyno jūrininkai. Neoficialiomis žiniomis bolševikai Bornholme varo salos sustiprinimo darbus.

SOV. RUSIJA KURSTO ISPANIJĄ SUKILTI

Maskvos radijas pataria Ispanijai padaryti perversmą ir įkurti nepriklausomą Katalonijos respubliką. Rusų radio pranešimū gen. Franko vieta yra nusikaltėlių suole, greta visų kitų kažc nusikaltėlių.

+++ "Daily Express" Maskvos korespondentas praneša, kad Rusija beveik kaip ir išaiškinusi atominės bombos paslaptį.

DIDŽIŲJŲ VALSTYBIŲ DIPLOMATINĖ VEIKLA IR KITOS ŽINIOS.

AR VĖL PRADES PASITARIMUS ?

Politiniuose sluoksniuose didelis susidomėjimas kilo dėl Tarybų pasiuntinio Vašingtone Gromikovo netikėtas atvykimas 24 val. amerikony sostinėj ir toks pat staigus išvykimas. Mano, kad priežastys šiam "žaibo vizitui" gali būti dvejopos - arba gromikovas iššauktas svarbiam posėdžiui Kremliuje arba Maskva jį paprasčiausiu būdu atšaukė jį iš tarnybos. Gromikovas savo atvykimo dienoje Trumano nėra sutikęs, bet tik pasitaręs su užs. reik. min. Birnsu. Užsienių reikalų ministerija savo keliu oficialiai paneigia Gromikovo susitikimą su Birnsu. Tiek anglai tiek amerikonai laiko, kad dabar yra atėjusi Maskvos eilė ką nors daryti, tarptautinės būklės, išgelbėjimui.

AMERIKOS M. M. ... YRA OPTIMISTAS

Jungt. Am. Valst. užs. reik. ministras pasikalbėjime su spaudos atstovais, pasisakė esąs optimistas ir jo nuomone užs. reik. ministrai vėl susirinks Londone, kada Molotovas pasitars su Stalinu apie tą pasiūlymą kurį jis padarė Molotovui. Būtent, sukviesti į konferenciją visų valstybių atstovus, kurios aktyviai dalyvavo kare. Jis net mano, kad dvi ar trys iš tų valstybių turi net teisę reikalauti būti pakviestomis ir protestuoti kad už jas kitos valstybės pasirašytu, taikos sutartis. Priešingu atveju su tokiais faktais jos skaitysis ne daugiau kaip su paprastais popiergaliais.

+++ Atsakant į rusų spaudos užmetimus dėl vakarų bloko sudarymo "Daily Herald" stato klausimą, kaip Rusija pati formuluoja savo santykius su Rytų Europos valstybėmis? Laikraštis kviečia "Izvestijos" atsakomingąjį redaktorių parašyti anglų spaudai raštą dėl rusų nusistatymo šiame klausime.

+++ Javoje prieš olandiečius prasidėjęs formalus vietinių karas. Olandai prašė sąjungininkų pagalbos.